

**Aktivering och grundläggande
jaktprovsträning med klicker**

**Apportering
till vardag
och fest**

**Elsa Blomster
Lena Gunnarsson**

Apportering till vardag och fest

© Elsa Blomster, Lena Gunnarsson &
Klickerförlaget Göteborg AB, 2012-2017

– Andra upplagan –

Författare: Elsa Blomster, Lena Gunnarsson
Redaktör: Jenny Nyberg
Korrekturläsning: Ulrika Jannert Kallenberg
Grafisk formgivning: Johanna Simonsson,
Form av Runger
Illustrationer: Jenny Nyberg

Foto:

Alla foton är tagna av Elsa Blomster och Lena Gunnarsson, utom de nedan listade.

Bittan Börjesson	Baksidan flat
Carin Träffe	109, 205, 208
Cecilia Svensson	253
Eva Carlsson	165
Håkan Hansson	161, 178, 180, 182, 214, baksidan gul labrador
Jonas Andersson	66, 113, 128, 188, baksidan golden
Joni Paananen	88
Låtta Bergstrand	241
Ludvig Aust	47, 167, 253
Malin Karlsson	257
Mary Wright	110, 119, baksidan tollare
Per Christoffersson	185
Shadi Kaje vand	72
ISBN:	978-91-637-2418-3
Webb:	www.apporteringtillvardagochfest.se

KLICKEFÖRLAGET GÖTEBORG AB
WWW.KLICKEFÖRLAGET.SE

Förord

Under flera års tid har min elev och kollega Elsa Blomster talat om att skriva en bok om jaktträning med inriktning på retriever och spaniel. Behovet av modern litteratur på området är stort, inte minst med tanke på de nya landvinningar som gjorts på inlärningspsykologins område under de senaste decennierna. Att förmedla de nya träningsidéerna till en vidare publik har framstått som allt mer angeläget.

Nu sitter jag med resultatet i mitt knä – en bok om retriever- och spanielträning av Elsa Blomster och Lena Gunnarsson. Det är en kaxig bok och den kommer att skapa diskussioner – vilket är bra!

Rätt eller fel? Som i all hundträning bär många vägar till Rom. Apportering till vardag och fest är en bok som presenterar och praktiserar det nytänkande inom retriever- och spanielträning som inte tidigare funnits på pränt. Den vågar utmana oss, den får oss att vidga våra vyer – om vi vågar och vill.

Oktober 2012

Eva Bodfäldt

Innehåll

Etisk hundträning - med glädje!	6	Jaktfot	150
Belöningar	10	Problemlösning	162
Lek - den ultimata belöningsformen	22	Skott	168
Fokus	32	Jaktprov för retriever	174
Inlärningsvägen	38	Jaktprov för spaniel	180
Gripa och hålla fast	48	Dirigering	186
Avlämningar	66	Sök	206
Gör som jag säger!	78	Markering	224
Stadga	88	Vattenarbete	234
Passivitet	94	Vägen mot jaktprov	242
Hit riktar vi strålkastaren	102	Utdrag ur Elsas	
Inkallning	110	träningsdagbok	250
Stoppsignal	120	Några sista ord på vägen	252
Kontroll på galenskapen	130	Om författarna	253
Närsök	142	Ordförklaringar	254

Etisk hundträning - med glädje!

Vi har skrivit den här boken för att vi älskar hundar och hundträning och för att vi tycker det är väldigt roligt med jaktprovsträning. Dessutom gick inte den här typen av bok att få tag i när vi började träna inför start på jaktprov. Vi ville läsa en bok som kunde hjälpa oss med grunderna i träningen av våra apportrande och stötande fågelhundar. En bok där vi kunde få konkreta tips på övningar och skapa förståelse för vart övningarna skulle ta oss. Men vi upptäckte till vår förvåning att det inte fanns någon sådan bok på svenska!

För vi hade nämligen ytterligare ett krav: All inläring skulle ske positivt, utan fysiska eller verbala korrigeringar. Traditionellt sett har den typen av korrigeringsträning ansetts vara nödvändig, men vi vet att det finns alternativ.

Våra hundar är framförallt högt värderade familjemedlemmar. Att umgås och hitta på saker tillsammans med dem är det bästa vi vet. För oss finns inget roligare än känslan av att vara ett samspelt team med våra hundar. Följa deras signaler och lära oss deras språk. Och den härliga känslan då våra hundar – glada, engagerade och tillitsfulla – följer vår minsta vink när vi är ute på uppdrag tillsammans är svårslagen.

Eftersom vi har spaniel och retriever tycker vi nästan att det är vår plikt att låta hunden få göra sådant den är genetiskt programmerad för. Lite förenklat kan man säga att vi bara förbättrar – och styr upp – redan medfödda egenskaper.

Bokens titel är en flört med livsstilsmagasinens rubriker ”blommor till vardag och fest”, eller ”kakor till vardag och fest” som vill tala om att blommorna och kakorna har ett brett användningsområde: De är användbara både till vardag och till fest! Den här boken är till både för dig som bara vill hålla på med rolig vardagsträning med din fågelhund och för dig som vill starta på ditt första jaktprov. I boken beskriver vi provupplägg och regler såsom de ser ut på Svenska Spaniel och Retrieverklubbens (SSRK) jaktprov.

Förutom att vi är utpräglade belöningstränare är vi även klickertränare. Klickerträning är hundträning med glädje! Fast det är dock bara en trevlig bieffekt. De flesta som praktiserar klickerträning har upptäckt hur effektivt det är; att det går väldigt fort att lära hunden saker och att det är enkelt att lära om ifall det blir fel.

Vi började klickerträna för att det var effektivt och roligt och för att vi slapp skapa obehag hos våra hundar. Att vi på köpet fick ”grundad i vetenskap, styrd av etik”¹ som ledord blev ytterligare en bonus. Många träningssätt är i grunden vetenskapligt belagda, men klickerträningen tar inte bara fasta på vetenskapen utan även på den etiska aspekten av hundträning. Det ska helt enkelt vara kul och trevligt för både förare och hund att träna!

Vi tänker gärna på klickerträning som en träningsform där utövaren inbjuds till reflektion. Vi tycker det är spännande och utvecklande att vända och vrida på det vi gör och ifrågasätta det givna, det som anses vara ”rätt”. Det innebär givetvis att vi även vrider och vänder på vårt eget träningssätt. Vi tror inte att det finns en enda väg, ett enda rätt och blir genast misstänksamma om någon påstår att det finns en universallösning. Vi är alltså på ständig jakt efter förbättringar!

I den här boken tror vi att du hittar en del nytänkande. Det finns exempel på grundträning för din fågelhund, från de första avlämningsövningarna till hur du börjar sätta ihop markeringar och sök. Men du kan också läsa om själva träningssättet: Vad innebär det konkret att ha ett ”klickertänk” i sin träning? Vilka är byggstenarna? Varför gör vi som vi gör? Vilka effekter får det?

Med detta sagt vill vi understryka att vi är helt ointresserade av att polarisera; det finns massor av kunskap kring hur jaktträning kan bedrivas som vi mer än gärna lyssnar på och vi plockar guldkornen därifrån till vår egen träning. Vi hoppas därför att du läser den här boken på samma sätt och plockar ut de korn som passar dig.

Vi vill att du och din hund ska komma ut och träna så fort som möjligt! Därför har vi valt att blanda momentkapitel, som har fokus på olika moment och praktiska övningar

(blå), med teorikapitel (rosa). Längst bak i boken hittar du dessutom en ordlista.

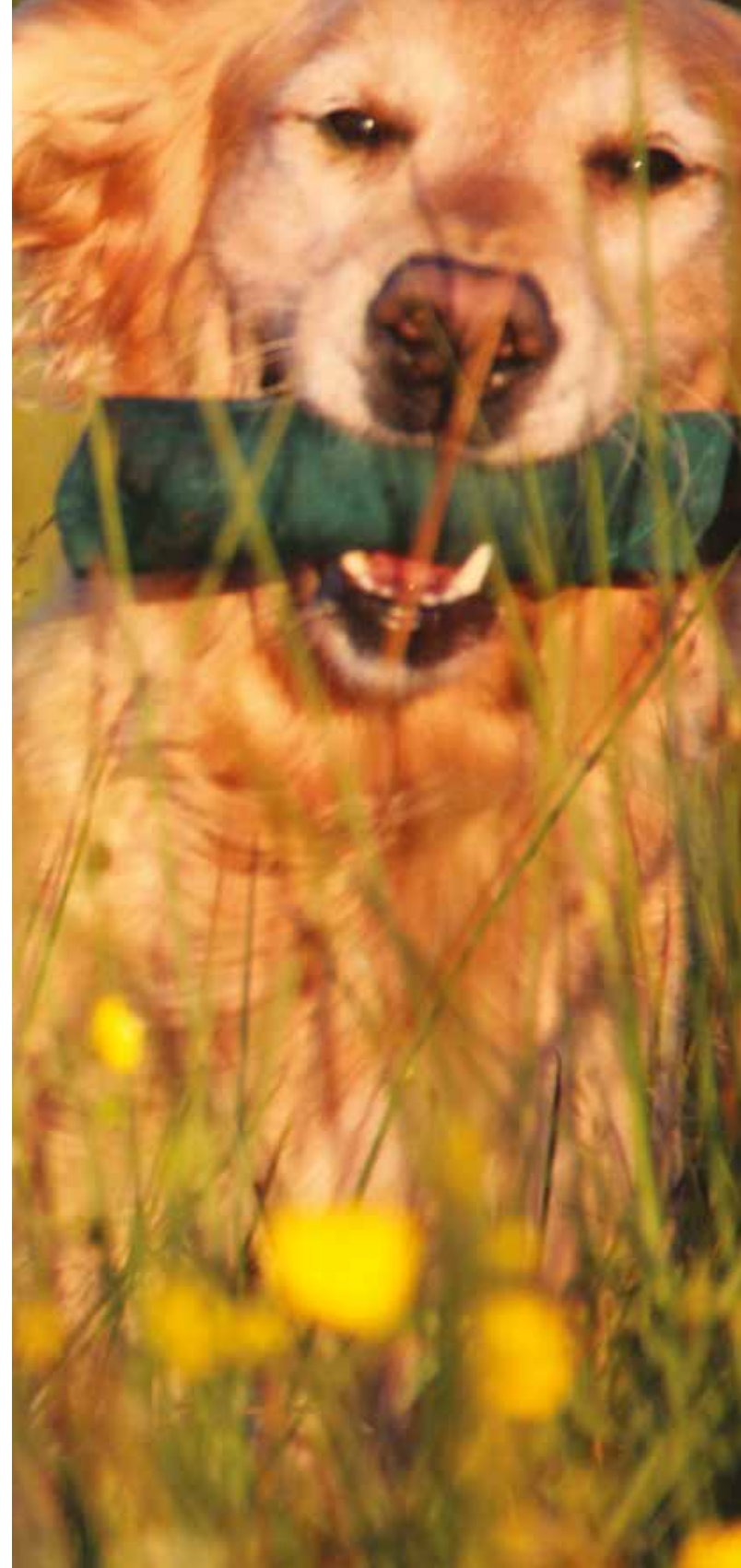
I boken utgår vi ifrån retrieverträningen men där spaniel- och retrieverträningen skiljer sig åt kommer vi att uppmärksamma det. Det mesta som du lär en apportrande hund har du nytta av att lära en stående eller stötande hund, särskilt när det gäller apporteringsarbetet. Däremot skiljer sig sökarbetet mellan spaniel och retriever och det behöver därför tränas på olika sätt. Bokens titel skvallrar om att detta är en bok som fokuserar på apporteringen i jaktprovsträningen men vi kommer helt kort att beröra även det arbete som en spaniel utför innan skottet. Däremot berör vi inte den stående fågelhundens arbete innan skottet.

Nu håller du den i din hand; den bok vi önskade att vi hade när vi började med jaktprovsträningen – som vi några år senare komponerat för dig och din hund! Vi vänder oss framförallt till dig som är nybörjare inom jaktprovsvärlden, och kanske inte kan så mycket om klickerträning. Eller så kan du lite mer om det ena eller det andra, och vill utveckla din träning. De flesta övningar är därför anpassade för de inledande jaktprovsklasserna för både spaniel och retriever. För dig som vill veta mer om vad som kommer i de högre klasserna har vi också tagit med några övningar på mer avancerad nivå. Vår förhoppning är att du ska läsa den här boken med öppet sinne och att du ska känna dig lockad och utmanad att träna på ett väldigt roligt sätt.

Lycka till!

*Elsa Blomster &
Lena Gunnarsson*

¹ Emily Larlham, www.dogmantics.com.

Gripa och hålla fast

Vi vill ha snabba och snygga avlämningar – därför lär vi hunden att göra riktigt bra gripanden! Efter gripandet av dummyn vill vi att hunden ska vända upp mot oss med blixstens hastighet. Det gör att vi behöver lära hunden att ta ett bra grepp redan från början så den slipper lägga ner föremålet för att ta ett nytt grepp.

Många spanielar och retrievrar har faktiskt ett lite för löst grepp, trots att de mer än gärna bär på saker. Därför vill vi lära dem att hålla i föremålet ordentligt hela tiden.

Lek fram gripande och hållande – kom till mig så leker vi

Vi börjar lära in tekniken i gripandet med hjälp av leken. Börja med en lång mjuk leksak, till exempel en fleecefläta.

- Lek igång hunden och backa sedan ifrån den så att den följer efter dig med leksaken i munnen. Håll i leksaken och fortsätt leka med hunden medan du backar.
- Släpp efter lite på leksaken (fortsätt backa) och om hun-

den håller kvar ett bra grepp tar du tag i leksaken igen och fortsätter leka. I början kan det handla om sekunder – så var snabb med att ta tag i leksaken igen.

- Till slut ska du kunna släppa helt och ta tag i föremålet igen utan att hunden ändrar grepp eller håller lösare. Vi vill att hunden ska följa efter oss med leksaken för att vi ska fortsätta leka tillsammans med den.
- När hunden håller med ett bra grepp och lägger vikten bakåt då den drar i leksaken belönar vi det genom att låta hunden vinna leksaken. Ibland busar vi lite med den när den vunnit och ibland backar vi direkt bort från hunden så att den följer efter oss med leksaken i munnen och vi kan börja leka igen.

Om hunden stannar och ruskar föremålet, eller lägger sig ner och tuggar på det, ta det försiktigt från hunden och börja om, det vill säga lek igång hunden igen så att den håller ordentligt i föremålet. I nästa repetition gör du det lite lättare genom att du inte släpper föremålet helt, utan håller i det lite grann, och backar ännu mer från hunden så den följer efter dig. Medan den rör på sig har den nämligen svårt att lägga sig ner. Det gör att vi kan få in många lyckade repetitioner i rörelse och lära hunden att vi vill att den ska hålla fast innan vi börjar göra det svårare genom att stå stilla. Att hunden griper ett föremål och vill vara nära oss med det är grunden i hela apporteringsträningen. Genom att leka fram gripande och hållande får vi på köpet lite träning av grunderna i både avlämningar och inkallning.

Shejpa ett gripande

De flesta spanielar och retrievrar älskar att ha saker i munnen. Om du ändå har en hund som inte så gärna vill hålla i saker kan du klicka och belöna hunden med godis för att den visar intresse för föremålet, för att den öppnar munnen och till slut griper föremålet. Den här övningen stäl-

Sam har lärt sig följa efter sin förare med en leksak i munnen för att leken ska fortsätta.

ler dock lite högre krav på dina tekniska färdigheter som klickertränare. Vill det sig illa råkar du kanske klicka när hunden släpper eller spottar ut föremålet istället för när den griper. Att klicka för intresse och gripande fungerar även bra med dummer, men lekinläringen tycker vi ger ett bättre och stabilare grepp så vi börjar alltid med leken innan vi testar med klicker och godis. Dessutom bygger vi med hjälp av leken upp ett intresse för föremålet så att hunden verkligen tycker om att gripa det. I början leker vi igång hunden med leksaker så att den griper och håller. Sedan testar vi med en dummy. Dummyn presenterar vi lite lugnare så att hunden inte börjar leka med den, men om hunden inte alls är intresserad av dummyn kan vi behöva leka igång hunden lite för att den ska gripa dummyn. Om hunden går iväg med dummyn, börjar skaka den eller tugga på den återgår vi till att jobba med leksaken för att sedan lugnt presentera dummyn och lära hunden följa efter oss med den i munnen.

Släppa på klicket

När vi använder klickern för att träna gripa och hålla fast är det väldigt praktiskt om hunden släpper föremålet när den hör klicket. Då hinner det inte hända något annat som vi inte vill förstärka mellan klick och belöning, exempelvis att hunden sticker iväg med föremålet eller börjar tugga. För att lära hunden att släppa på klicket: Börja med ett föremål som den inte är så intresserad av att hålla kvar. Ge hunden föremålet, klicka och vänta tills den släpper spontant efter klicket och därefter belönar du naturligtvis rikligt. Om hunden inte släpper när du väntar, testa "Bytaleken" som vi beskrev i kapitlet "Lek", och klicka precis när hunden släpper den ena leksaken för att ta den andra. I början klickar vi alltså precis när hunden släpper och sedan klickar vi precis innan hunden ska släppa så hunden till slut lär sig att klicket betyder släpp.

Molly klickar när Nike griper dummyn.

Gripa olika föremål

Olika föremål kräver olika teknik för att gripas och bäras. Tänk därför på att träna med så många olika föremål som möjligt: Små, stora, hårda och mjuka dummer, men även andra föremål som vedträn, gafflar, skor och plastlock. Allt du kan komma på att använda ökar hundens förståelse för att gripa och bära.

Vissa hundar kan tycka att det är otrevligt med föremål som luktar av andra hundar. På jaktprov måste hunden gripa vilt och dummer som inte har någon vittring från dig så låna därför föremål som andra har använt och lär hunden att gripa dem också.

Viltet förvaras bäst i frysen. Du kan använda det både fryst och tinat. På jaktprov är det alltid tinat eller så skjuts det under provet. Fördelen med att använda fryst vilt är att det håller längre. Ta upp viltet, gör några gripanden och lägg sedan det i frysen igen. Tänk dock på att även träna på tinat vilt eftersom det luktar annorlunda mot fruset vilt och även är lite annorlunda att bära. Tinat vilt kan man oftast frysa ner igen ett par gånger, tills det blir för äckligt. Rulla gärna in viltet i tidningspapper så torkar det upp lite. Passa även på att berätta för dina familjemedlemmar vilka hyllor i frysen de inte bör ta kött till söndagsmiddagen ifrån...

Tips från coachen

Undvik att ge ett "håll fast"-kommando till hunden. Lär den istället hålla fast tills du säger "tack". Om du säger "håll fast" på ett prov så berättar du ju för domaren att din hund brukar släppa viltet...

Oönskad vilthantering

Om hunden börjar tugga på viltet, biter för hårt eller försöka rulla sig på det, plocka undan det och träna gripanden under kontrollerade former igen som vi beskrivit tidigare i kapitlet. På det viset höjer vi värdet på gripandet så att hunden inte längre är intresserad av att rulla sig eller tugga

på viltet. Om du tränat gripandena igen och vill testa att låta hunden gripa från marken men inte är helt säker på att den kommer lyckas kan du ha koppel på hunden. Då kan du hindra den från att rulla sig genom att försiktigt hålla emot i kopplet eller lugnt hala in den. Ta sedan viltet och träna ännu mer på gripandena. Givetvis är du tyst när du avbryter hunden. Ibland verkar rullandet bero på att hunden tycker vissa vilt är mer tilltalande än andra att gnugga in sig i, så du kan även testa med någon annan sorts vilt. När det fungerar testar du med det svåra viltet igen.

Tikar kan bli väldigt förändrade vid löpet. De kan till exempel börja göra saker med viltet som de aldrig gjort förut. Då kan det vara en bra idé att ta en liten paus från viltträningen under ett par veckor.

Utmaning

- Klarar din hund av att gripa dummy och vända upp mot dig när:
- Medhjälparen klappar i händerna.
 - Det ligger en annan dummy på marken.
 - Medhjälparen håller fram en skinkbit.
 - Det ligger en hamburgare på marken.

Sammanfattning

- Lär hunden gripa föremålet och vända upp mot dig trots störningar.
- Lär hunden bära många olika sorters vilt och föremål, både då den är lös och då den går kopplad vid din sida.
- Lär hunden hålla fast det den har i munnen, trots störningar, tills du säger "tack".

Delmål gripa och hålla fast	Klart
Gripa föremål från din hand	
Plocka upp föremål från marken	
Hålla fast i utgångsställning och framför dig	
Hålla fast när du böjer dig fram, håller handen under och på föremålet, petar på föremålet	
Hålla fast under rörelse	
Hålla fast sittande	
Hålla fast olika föremål	
Trots störningar (till exempel godis i närheten, flera föremål att välja på eller människor i närheten)	

Kontroll på galenskapen

De allra flesta som börjar med klickerträning blir omedelbart förtjusta i arbetssättet. De häpnar över hur fort det går att lära in nya beteenden och över hur roligt både hund och förare har på väg mot målet. De allra flesta har nog också befunnit sig i en förvirringsfas någon gång i början av träningen. Hur gör vi egentligen? Vad betyder våra olika signaler och vilka regler bör vi ha för att träningen ska bli optimal?

Ibland kan klickerträning upplevas som lite gränslöst men vi vill påstå att det snarare handlar om hur den enskilde tränaren omsätter träningssättet i praktiken. Vår träning vilar på en grund av regler och ramar, ett tränings-system, som gör att träningen blir effektiv och rolig. Det gör att vi får bra kontroll på galenskapen.¹⁸

De flesta hittar ett fungerande träningssystem efterhand men upptäcker ändå efter flera år att de gjort något inkonsekvent och ändå har hunden märkligt nog fattat. En typ av regler och ramar kan fungera kalasbra med en hund men inte med en annan och måste därför bakas om.

Vårt träningssystem handlar om regler eller signaler för träning av både frivilliga beteenden och beteenden på kommando. Det handlar om frisignaler, hur vi startar och avslutar träningen, våra transporter och våra regler för lek och pauser.

Du kan börja träna hunden hur tidigt som helst eftersom du hela tiden anpassar svårighetsgraden efter hundens nivå. Redan de första dagarna efter att du fått hem valpen kan du börja med små enkla övningar som till exempel grunderna i lek, fokus, stadga, inkallning, gripa, bära och lämna av föremål. Men tänk på att bara träna väldigt korta pass.

Vardagen

Den största delen av hundens vardag är ju tid som vi inte klassar som träningstid utan bara-vara-tid (även om hunden lär sig under all sin vakna tid). När vi sitter i soffan och tittar på TV vill vi inte ha en hund som springer omkring och bjuder på snurra eller sitt vackert utan istället en hund som lägger sig ner och sover. Då struntar vi helt enkelt i hunden när den gör konster, och belönar den när den sätter sig ner och till slut lägger sig ner. Springer hunden runt

¹⁸ Fanny Gott myntade det här begreppet, www.klickerklok.se.

mycket kanske den får ha koppel på sig några gånger så att den får hjälp att vara stilla och komma ner i varv. Efter ett tag lär sig hunden att när vi sitter i soffan så lönar det sig att lägga sig ner och ta det lugnt. Allteftersom den lär sig det belönar vi den mindre och mindre för att lägga sig. Vardagen handlar mycket om att förstärka det vi tycker är rätt och se till att hunden undviker att träna på fel beteenden.

Vi börjar redan nu lära in våra signaler för när det till exempel lönar sig att bjuda på beteenden, och när det lönar sig att lägga sig ner och sova. Eftersom vi vill att hunden ska erbjuda beteenden frivilligt i träningen måste vi lära den vilka beteenden som lönar sig i vilka situationer. När vi sitter vid köksbordet lönar det sig att gå och lägga sig i korgen eller tigga fint genom att ligga tyst och stilla under bordet medan vi äter. När vi plockar fram träningsgodiset och sätter oss på golvet lönar det sig att bjuda på olika beteenden.

Vi använder oss mycket av miljösignaler för att berätta för hunden vad som lönar sig. För hundar är miljösignaler oftast mycket lättare att lära sig än verbala signaler. Hur många har inte hundar som springer till dörren när vi tar fram kopplet eller som står givakt vid kylskåpsdörren när vi öppnar den? De har helt enkelt lärt sig vad som lönar sig i just den situationen.

Träningssystem

I vardagen har vi många miljösignaler som talar om för hunden vad vi förväntar oss. Men även i träningen finns det många miljösignaler: Dummyerna, träningsväskan, skogsgläntan där vi brukar träna och så vidare. I träningen lägger vi lite extra tid på att lära in ett antal signaler som kommer att underlätta för oss att nå våra mål. En del som är nybörjare på att träna med klickertänk blir oroliga för att göra fel. Var inte det! En av de viktigaste grunderna är

att jobba på så att du får en shejpingklok hund som bjuder på många beteenden. Slipa på detaljerna kan du göra efterhand.

Vi har filat en del på vårt träningssystem, men upptäcker fortfarande grejer som förvånar oss. Det viktigaste är att veta vad det vi gör får för konsekvenser. Men inledningsvis vill vi säga: Kör på! Det är bättre att våga testa än att låta bli.

Nu ska vi försöka beskriva vårt träningssystem lite mer konkret. Det är inte särskilt unikt. Många klickertränare tänker så här, med viss variation.

Frivilliga beteenden

Vi arbetar framförallt med frivilliga beteenden när hunden är framför oss. Men de beteenden som sedan ska utföras vid vår sida tränar vi frivilligt även vid sidan: Jaktfot, ingångar, stadga samt olika situationer då hunden ska starta genom att springa ut från oss till exempel vid linjetag. Tiden då vi tränar frivilliga beteenden vid vår sida brukar vi hålla ganska kort. Det är mest när vi flyttar beteendet från att ha tränat det framför oss som vi i en övergång har det frivilligt vid sidan, annars tränar vi mest beteendet på kommando vid sidan.

Men...

...blir inte hunden stressad av klickerträning? Jo, den kanske kan bli det om vi hela tiden tränar aktiva beteenden och bara har fartfyllda träningspass, utan några särskilda ramar och regler för träningen. Men om vi lär hunden vilka förutsättningar som gäller och varierar vår träning, lär sig hunden både att vara aktiv och passiv och om vi anpassar våra kriterier efter hundens förmåga kommer den inte att bli stressad.

Apportering till vardag och fest

Har du en fågelhund och vill hitta ett riktigt roligt sätt att aktivera din hund på - och kanske starta på jaktprov? Vill du träna på ett sätt där din hund har lika roligt som du när ni tränar? Vill du lära dig hur du kan kombinera klickerträning och jaktprovsträning? Då är det här en bok för dig!

Apportering till vardag och fest är den första boken på svenska om hur du kan träna jaktapportering med klickertänk. Boken beskriver ett nytänkande inom fågelhundsträningen som utmanar dig att testa något nytt – om du vågar och vill. I boken presenteras mer än 100 övningar som du kan göra för att få en duktig apportör. Övningarna är anpassade för de inledande jaktprovsklasserna för spaniel och retriever, men även du som har en stående fågelhund har nytta av boken när du lär in apporteringsarbetet.

Elsa Blomster och Lena Gunnarsson driver Klickerförlaget Göteborg AB där de sprider kunskap om positiv hundträning genom filmer, kurser och det skrivna ordet. Med sina spanielar och retrievrar startar de på jaktprov och jagar. De tävlar även i nosework och har tidigare tävlat i lydnad, personspår, rallylydnad och viltspår.

www.apporteringtillvardagochfest.se

